

Aan de gemeenteraad Utrecht

1234 AA

1234AA

Behandeld door J.J.S. Schenkels
Doorkiesnummer 030 – 28 641 88
E-mail j.schenkels@utrecht.nl
Bijlage(n) 1

Uw kenmerk
Uw brief van

Datum 8 december 2017
Ons kenmerk 4217897
Onderwerp Aanpassing raadsvoorstel
Actualisatie Groenstructuurplan
2017 – 2030
Beleidsveld Openbare Ruimte en Groen
Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden

Geachte heer, mevrouw,

Op 31 augustus jl. vond in de commissie Stad en Ruimte de behandeling plaats van de actualisatie van het Groenstructuurplan Utrecht naar aanleiding van uw motie M2016/109.

De toen en nu voorliggende actualisatie maakt inzichtelijk hoe de ontwikkeling van groen gelijke tred gaat houden met de groei van de stad, hoe we inspelen op de veranderende functies en het intensiever gebruik van groen en hoe we met groene maatregelen de stad weerbaarder kunnen maken voor de gevolgen van klimaatverandering.

Tijdens de commissievergadering zijn vragen gesteld over de opgaven voor de stad en de rol van groen hierin. Naar aanleiding van uw vragen is de actualisatie teruggedraaid en hebben wij u toegezegd een aangepast raadsvoorstel Actualisatie Groenstructuurplan 2018 – 2030 ter besluitvorming voor te leggen. In de bijgesloten notitie is aangegeven op welke punten het raadsvoorstel is gewijzigd ten opzichte van het teruggedraaide voorstel. Samenvattend komt het er op neer dat het stuk is aangescherpt, dat de nieuwe opgaven met betrekking tot met name klimaatadaptatie is aangepast en uitgebreid. Zoals afgesproken bij de raadsaudit van het Programma Openbare Ruimte en Groen zijn in het raadsvoorstel twee nieuwe indicatoren voorgesteld.

Daarnaast zijn er inhoudelijke en technische vragen gesteld, waarop we in deze brief ingaan.

Gezonde verstedelijking en klimaatadaptatie

In de Actualisatie Groenstructuurplan 2017 – 2030 waren en zijn voor het bereiken van meer en beter groen in de stad, verbinden van stad en land en meer groen om de stad de twee extra opgaven 'Gezonde verstedelijking' en 'Klimaatadaptatie' toegevoegd. Beide opgaven zijn ten opzichte van de eerder toegezonden actualisatie aangescherpt en uitgebreid. Deze nieuwe doelen ten opzichte van het plan uit 2007 bereiken we door efficiënt en multifunctioneel ruimtegebruik en door natuur in te zetten voor de ecologische economische en sociale kwaliteit van de stad (zgn. 'Nature Based Solutions'). Hiervoor versterken we ecosystemen, om zo minder afhankelijk te zijn van techniek. Voorbeelden zijn onder meer vaker kiezen voor wateropvang door infiltratie (bijvoorbeeld in wadi's of op groene daken), verbindingen van groenstructuren benutten voor meer bewegen, meer zelfbeheer ten behoeve van sociale cohesie, meer bomen voor verkoeling en groen voor zoveel mogelijk mensen dichtbij en bereikbaar.

Met de op 31 mei 2016 gesloten City deal 'Waarden voor groen en blauw in de stad' (brief kenmerk 16.504140) krijgen we meer kennis en betere instrumenten om dit in de plannen te benutten. Bij SpvE's, omgevingsplannen en overige ontwikkelplannen maken we de kosten en baten van groen en blauwe oplossingen inzichtelijk, waardoor deze beter meegenomen kunnen worden in de uitwerking. In zogeheten 'living labs' voeren we projecten uit die ons helpen het belang en de betekenis van de

stad en regio van groen en blauw te benutten. Voorbeelden zijn het onderzoeksprogramma Smart Sustainable Districts, het participatieve Living Lab Stationsgebied en het project Naturvation, waarbij we met bewoners en andere stakeholders bestaande Nature Based Solutions onderzoeken. We leren van eerdere projecten, zoals Watersysteem Leidsche Rijn en Duurzaam Rijnenburg en vele groene initiatieven in de stad. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van een gezonde stad zowel als aan een klimaatbestendige stad. Verderop in deze brief gaan we hier nog nader op in.

Indicatoren voor groen

Om de effecten van de actualisatie (jaarlijks) te meten zijn indicatoren voor Gezonde verstedelijking en Klimaatadaptatie nodig. Onderzoek toont aan dat er een relatie is tussen de bereikbaarheid en kwaliteit van het groen in de woonomgeving en de gezondheid. De Utrecht monitor meet de tevredenheid van bewoners over de kwaliteit en bereikbaarheid van voldoende kwalitatief groen in de woonomgeving al sinds 2010. De toename in tevredenheid is daarom een indicator voor groen in de directe woonomgeving en voor de gezonde verstedelijking.

Daarnaast is een belangrijk uitgangspunt van de actualisatie dat de groei van het groen gelijke tred houdt met de groei van het aantal inwoners. Niet alleen omdat groen bijdraagt aan gezond stedelijk leven, maar ook omdat het een belangrijke bijdrage is aan klimaatadaptatie. Daarom gaan we een indicator uitwerken die het groen per huishouden meet. Deze indicator levert de gevraagde maatstaf voor groen in relatie tot de groei van de stad. We onderbouwen de meetmethodiek van deze indicator voor de Voorjaarsnota 2018.

Stedelijke groenstructuur

Onderzoeken tonen aan dat de nabijheid van groen een belangrijke bijdrage levert aan betere gezondheid en levensverwachting van mensen. Dat geldt ook in Utrecht, waar de levensverwachting per wijk behoorlijk uiteenloopt.

Vanwege de gevraagde bijdrage van het groen aan de gezonde verstedelijking zullen we de komende jaren meer en beter groen vormgeven, met name in de delen van de stad met relatief minder groen, zoals delen van de binnenstad (Stationsgebied, Dichterswijk), Noordwest (Zuilen en Ondiep), Zuid (Rivierenwijk), West (Lombok) en delen van de aandacht wijken Kanaleneiland en Overvecht. Daartoe gaan we de komende jaren in deze wijken van start om samen met de wijkbewoners plannen te maken. De groen-blauwe verbindingen met de stad richten we zodanig in dat deze een zo groot mogelijke bijdrage leveren aan de gezondheid van de inwoners van de stad. Deze verbindingen zijn van groot belang voor het ontsluiten van de groengebieden om de stad voor recreatie en natuur.

Met regionale partners werken we aan de doorontwikkeling van bestaande groene recreatiegebieden en het realiseren van nieuwe mogelijkheden. De afgelopen tien jaar is ruim 360 ha nieuw recreatief groen aangelegd en de afronding van deze opgave loopt nog door. We willen met de regio samen werken aan een gezamenlijke inzet voor gezonde verstedelijking, klimaatadaptatie, natuur en recreatie op basis van landschappelijke en cultuurhistorische waarden in de verschillende gebieden rondom de stad.

Overige stedelijke plannen

Bij de stedelijke groeiopgave is deze Actualisatie Groenstructuurplan 2017 – 2030 het kader voor de verdichtingsopgave. Het maken van nieuw openbaar en particulier groen is onderdeel van de plannen. Dat geldt voor het Beurskwartier, Merwedekanaalzone en Cartesiusdriehoek. Door vroegtijdig de opgaven voor ontwikkelingsprojecten (ambitiedocumenten, spve's), de potenties van natuur en ecosysteemdiensten mee te nemen bij deze opgave, komen we tot betere oplossingen voor gezonde verstedelijking en klimaatverandering. Op deze wijze zijn in genoemde plannen maatregelen opgenomen om regenwater in het gebied op te vangen en te verwerken, bouwblokken groen in te vullen met behulp van groene binnenterreinen, groene daken en/of groene gevels, en maatregelen te nemen tegen hittestress. Bij de herontwikkeling van het Stationsgebied wordt ook op verschillende manieren gewerkt aan innovatieve oplossingen voor gezonde verstedelijking. Zo is onlangs bijvoorbeeld een gebouwontwerp gepresenteerd met een 'verticaal bos' tegen de gevel, 'Wonderwoods'.

Klimaatopgave en minder verharding

Met de opwarming van ons klimaat krijgen we ook in Utrecht te maken met meer extreem weer,

wateroverlast, hittestress en verdroging. Het risico op wateroverlast en hittestress wordt groter door de toenemende verstening in de stad. Op deze versteende plekken is er een grotere kans op hittestress, met als gevolg het effect van hitte-eilanden: hogere temperaturen in de stad dan daarbuiten. De klimaatverandering en de effecten daarvan vragen om extra maatregelen, waaronder nieuwe inrichtingsprincipes bij de verdere groei van de stad. Eén van deze inrichtingsprincipes is de stad als spons gebruiken, berging van regenwater, zowel in het openbaar gebied als op particulier terrein. Hierdoor neemt de wateroverlast bij extreme neerslag en het risico op bodemdaling en zettingen af. Ook zorgt meer water in de stad voor extra koeling. Dit sponseffect kan deels met technische oplossingen worden bereikt, maar kan ook door bij verdichting goed te kijken naar de verhouding tussen verharding en groen.

Tegen klimaatverandering nemen we maatregelen door uitvoering van het Plan Gemeentelijke Watertaken en subsidieregeling groene daken. In de Actualisatie Groenstructuurplan 2017 – 2030 hebben we dit thema extra benadrukt door een aparte opgave voor klimaatadaptatie te formuleren. Vanuit het groenstructuurplan sturen we op het benutten van de bijdrage die ontharding ten gunste van groenblauw kan leveren. We gaan investeren op die plekken in de stad waar stenen ingeruild kunnen worden voor groen. De prioriteit ligt op de groenarme wijken en plekken die al risico lopen op wateroverlast of hittestress. Om deze plekken te identificeren, voeren we een stresstest uit, mede naar aanleiding van het Deltaplan Klimaatadaptatie. Inmiddels is aan de hand van een regionale quickscan, aangevuld met onze verkennende wateroverlast- en hittekaarten een inschatting te maken waar in Utrecht problemen zouden kunnen ontstaan. Voor minder verharding en meer wateropvang in particuliere tuinen nemen we deel aan de actie Steenbreek. Bij de wijkgroenprojecten is door bewoners veel bijgedragen aan het verminderen van verharding en het aanleggen van meer groen in hun directe woonomgeving. Dit is op veel plekken in de stad zichtbaar geworden.

Meer biodiversiteit

Op stadsniveau verbeteren we het ecologisch netwerk, om leefgebieden beter te laten functioneren. In deze aangepaste Actualisatie GSP is een overzichtskaart opgenomen met waar in de stad zich nog knelpunten in natuurverbindingen bevinden en waar die al zijn opgelost door de aanleg van een faunapassage. Het gaat zowel om kleine passages als grote, zoals aan de Biltse Rading en Utrechtseweg, die nu gerealiseerd gaan worden. We zijn met de uitvoering van faunapassages over de helft. Via het Meerjaren Groenprogramma (Groene Web) voeren we de overige faunapassages de komende jaren uit, en informeren wij u jaarlijks over de voortgang.

Voor behoud en versterking van de biodiversiteit in de stad worden natuurwaardenkaarten per wijk opgesteld. Deze geven aan waar welke (Utrechtse) soort en type natuur zich bevindt en welke kwaliteit die heeft. Door te weten welke natuurwaarde waar voorkomt kunnen we beter beschermen en/of verbeteringen aanbrengen bij de uitvoering van het Groenstructuurplan. Daarbij benutten we de kennis van alle vrijwilligers die met ons samenwerken. De rol van natuurwaardenkaarten is in de aangepaste actualisatie nader toegelicht.

Dak en Gevelgroen

Met de verdichting van de stad zal de klimaatopgave in betekenis toenemen. De aanleg van groene daken draagt bij aan het beperken van de wateroverlast en aan de vermindering van de opwarming in de woning. Uit de Evaluatie van de Subsidieregeling Dak- en Gevelgroen (4297503/20170404) blijkt dat voorzetten van de regeling van belang is om particuliere woningeigenaren te blijven stimuleren. Voor het realiseren van Dak en Gevelgroen zal de bestaande stimuleringsregeling worden aangepast met een aangescherpte ambitie met focus op het benutten van daken bij waterberging in de stad. De beleidsregel passen we hiervoor aan. We stellen in nieuwe plannen de vergroening van gevels en daken aan de orde en het leidt tot resultaten, zoals Wonderwoods.

Meer zelfbeheer

We ontwikkelen de groenstructuur en nieuwe projecten zo veel mogelijk aan de hand van ideeën van bewoners en ondernemers. De projecten kunnen leiden tot zelfbeheer, zoals bij de aanleg van de Vlinderhof en de Buitenhof in het Máximapark. Bij de eerdere wijkgroenplannen bleek het enthousiasme van bewoners voor vergroenen groot. De vraag of zelfbeheer nog verder omhoog kan dan de nu gerealiseerde 30%, hangt erg af van het soort project. Bij binnentuinen, zeer goed begrensde tuinen, is zelfbeheer vaak een gekozen optie, maar projecten met het toevoegen van straatbomen of

aanleggen van groene routes ligt dat vaak minder voor de hand. Het is niet als uitgangspunt gekozen, maar meer een plus gezien op een project als bewoners er met zelfbeheer mee aan de slag willen.

Essentaksterfte

Hierover bent u al apart geïnformeerd en is het plan van aanpak toegestuurd. Aanvullend kunnen we aangeven dat we met de vervanging van de bomen die gerooid moeten worden, kijken naar verbeteren van ecologische waarden, verbeteren van gezondheidswaarden en naar de bijdrage in de klimaatopgave.

Is voor meer doen meer geld nodig?

De opgaven uit dit Groenstructuurplan worden vertaald in doelen, die worden bereikt met het jaarlijks investerings- en uitvoeringsprogramma: het Meerjaren Groenprogramma. Daarin geven we aan welke doelen en resultaten we met welke projecten willen bereiken.

Voor het Meerjaren Groenprogramma is jaarlijks 2,3 mln. beschikbaar. De extra opgaven worden in de prioritering van projecten meegenomen.

We versnellen de uitvoering door 'werk met werk maken', zodat het effect van de investeringen wordt vergroot. Dit doen we met externe co-financiers als Provincie, Waterschappen, Rijk, Europa en diverse particuliere en maatschappelijke partijen in en om de stad. Bij gebiedsontwikkeling investeren we samen met private partijen in groen.

Het jaarlijkse beschikbaar budget voor het Meerjaren Groenprogramma is leidend voor de mate waarin we maximaal projecten kunnen uitvoeren. Meer ambities vereisen een ander financieel kader.

Met dit aangepast voorstel voor actualisatie Groenstructuurplan verwachten wij tegemoet te komen aan uw vragen en opmerkingen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester